

DEO OPTIMO MAX.

UNI ET TRINO,

VIRGINI DEI-PARÆ, ET S. LUCÆ
Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICA,

QUODLIBETARIIS DISPUTATIONIBUS manè discutienda in Scholis Medicorum, die Jovis decimo-septimo mensis Decembris, anno Domini M. DCC. L.

M. FRANCISCO THIERY, Doctore Medico, Præside.

An præter genitalia Sexus inter se discrepent?

I.

GENERATIONIS, quâ nihil in rerum naturâ frequentius & abstrusius, non una ac eadem via est: aliquando absque Sexu, ut in productione plantarum per taleolas, polyporum per sectiones, solemne est fieri generationes; & in multis animantium generibus, præsertim in iis quæ vitam immobilem agunt, nullum omnino Sexûs reperies discrimen; frequentiùs tamen in vegetantibus animantibusque requiritur Sexus: masculus qui in alio generat, alter qui in seipso femininus. Utriusque autem modus & usus differunt. Brutis coëundi tempus anni definitum, homini nullum; quædam species abs-

que coitu generant, ut pisces; in nonnullis, individua Sexu utroque simul donantur; ut plurimi vermes, testacea quædam, vegetantium maxima pars; quadrupedibus verò, piscibus, volucribus, & reptilibus unus cuique individuo Sexus est; nec inter homines fuisse, qui ambiguo sexu donarentur, certâ unquam (*a*) observatione constitit; sed vetustissimæ hermaphroditorum opinioni ansam dedit, nymphæ colem æmulantis excessus. Vidimus & ipsi paucis abhinc annis puellam septennem, quæ deinde fere pubes, Urbi spectaculo fuit; clitoridis grandiori mole, puerum suæ ætatis adeò mentiens, etiam superans, ut androgynen renunciaverint omnes, præter Anatomicos. Cur aliquando in naturâ absque Sexu, sæpius utriusque operâ, fiant generationes, satis aptè ex diversitate fabricæ organicæ explicabis: hæc ubi in nonnullis corporibus organicis simplicissima est, pars quæque toto similis, per debitam evolutionem corpus efficit, non absimile ei à quo exsecta est; in plerisque autem aliis magis composita, seminis, adeoque Sexûs exigit necessitatem. Cur verò individuorum utroque Sexu simul instructorum duplex copula, cur & in his quæ unico tantùm gaudent collata Sexuum requiratur opera, nec ex solo semine masculo mares, ex feminino femellæ producantur, huc usque physica latuit ratio. Sexuum porro institutio multa posuit in animantibus discrimina, diversa pro diversis genere & specie, quorum alia ipsamet generationis organa hîc consultò prætermittenda, alia Sexuum generaliores usus spectant. In specie humanâ, pectinis os feminis recurvatum magis in exteriora quàm viris, ossa ilium magis ad latera reflexa, latioraque, tum os sacrum longius, antrorsum minùs flexum, tum coccyx rectior, lumborumque vertebræ retrorsùm magis declinantes, efficiunt ut pelvis muliebris, omni dimensione, virili capacior sit: inde utero, fetuique enormi mole adaugendis, amplum paratur spatium; nec obsistunt aliunde mollia circumfusa, intestinum rectum, & vesica, quæ sensim expansa, cùm uterus inanis est, & inde majora quàm in viris, excrementa diutiùs retinendi feminis dant facultatem. Latior autem pelvis, & augescens in graviditate abdomen ideò firmiùs sustinentur, quòd femoris & coxæ articulatio rectiorem cum trunco angulum efformet in mulieribus quàm in viris. Prætereà in illis coccyx mobilior, si antrorsùm vertitur, fetum sustinet, si retrorsùm, favet enitentibus: sed & ossis sacri cum ossibus ilium commissura debilior est; præcipuè ossa pubis breviori lineâ & molliori cartilagine inter se committuntur, quæ propterea in enixu aliquando (*b*) disjungi observatis constitit. Infimæ autem partes sub ossium pubis connexu, cùm magis à se invicem distent, ischiique spina antrorsùm reflectatur, ex pelvi, ad fetum excludendum, exitus in feminis amplior est. Viviparis porro animantibus, debilem fetum, primis à partu temporibus nutriendi commissum officium, mammarum fecit necessitatem; quæ brutis ventri potissimùm subjacent, homini pectori affiguntur: ideò mulieribus thorax anteriori parte planior est, claviculæ minùs curvæ, quàm viris; in his adumbrari tantùm mammas dixeris, cùm exsuccæ, rarissimè lac fundere visæ sint. Verùm, ut feminis major pelvis capacitas, sic masculis thoracis dimensio amplior; quod fere de omni genere viviparorum dicendum est: latiores ergo viri supremâ thoracis parte, coxis angustiores; contrà mulieres. Demum sternum quod viris longius, mulieribus brevius est, his abdominis longitudinem adauget, minuit illis. An & feminis costæ mobiliores? certè viri abdomine, feminæ thorace præsertim respirare (*c*) observantur: inde securitati earum provisum est, graviditatis enim tempore, repleto distentoque abdomine, septum in pectus repulsum difficillimè contrahitur, & respiratio è solo thorace feminis tunc fere superest. Imberbis facies cum uberum prominentiâ facilem & expeditam facit muliebris Sexûs à virili distinctionem, etiam sine diversis vestibus aspectabilem. Nonne alia inter Sexus veniunt discrimina? contextum partium, temperaturam dissimilem, proinde actiones vitæ, proprietatesque Sexibus diversas inesse credimus; quæ quidem ex uno & eodem naturæ systemate emanare videntur.

(*a*) Theodor. Tronchin. Dissert. de Nymphâ Præsid. Boerrh. 1730.

(*b*) Riolan. Anthropogr. Lib. VI. cap. 12.

(*c*) Boerrh. Comment. Institut. n°. 423.

I I.

QUI Sexus inter ſe non differre exinde putaverit, quòd organa præter ea quæ generationi dicantur, eadem numero & ſitu paria utrique conceſſa ſint; ille nec hominum, nec animantium ejuſdem ſpeciei, in diverſis regionibus, miram varietatem perſpexit; nec individui ejuſdem, pro variâ ætate, rerum non naturalium uſu, proſperâ vel adverſâ valetudine, manifeſtum à ſeipſo diſcrimen. Molli, delicatulo homuncioni eadem ac athletæ viſcera ſunt: fatuo & ſapienti, non alia cerebri, non alia ſenſuum organorum ſtructura. Quantùm tamen hi & illi inter ſe diſcrepant! Itaque ut in animantium familiis ſtupenda diverſitas, ſic in ſpeciebus infinitæ propemodùm differentiæ. Ex diſſimili prorſus fabricâ generum diſtinctio; ex ſimilium organorum variâ conſtitutione ſpecierum & individuorum diſcrepantiæ. Et primo quidem, organorum elementum fibra eſt, quæ variè tenſa, laxave, ſolidior, vel tenerior, diſſimiles edit effectus; at organa ſe habent ut fibræ; actiones porro ut inſtrumenta à quibus producuntur. Deinde ſingulorum membrorum, innumeris modis variare poteſt conformatio exterior, magnitudo, moles, mutua inter ſeſe proportio, eâdem remanente ſtructurâ: hinc innumera diſcrimina. Sic ex cordis molis, reſpectu totius corporis, proportione adauctâ, majus inde accedere robur: ex craſſioribus oſſibus, quibus majores ſint eminentiæ, firmiores articulos, validiorem reddi actionem muſcularem, demonſtrant Phyſiologi; & ſic porro de cæteris. Specierum ergo diſcrimina indicant, modò partium exacta diſquiſitio; modò vitæ actiones, motus, ſenſus, reſpiratio, vox, geſtus, mores & affectiones, valetudo, vitæ brevitas, prolixitas, &c. modò ſigna externa, tum univerſi corporis, tum ſingularum partium. Pili rigidi, denſi, plurimi, collum craſſum, vaſtum caput, quæ in robuſtiſſimis animantibus adſunt, eadem in hominibus fortitudinis ſigna ſunt: cutis nigrior, hirſuta pilis, progrediente ætate calvities, latiſſimus thorax, venæ amplæ, arteriæ vehementiùs pulſantes, muſculoſum corpus, nec pingue, nec gracile, firmiſſimam conſtitutionem ſignificant; contraria imbecillem, &c. Hæc porro omnia mutuò ſeſe confirmant: interiora corporis, externis, ut plurimùm, reſpondent; mirâque animalium fabricâ, partium interiorum determinata vis, certam in exterioribus producit conformationem: animi pathemata & propenſiones, corporis diatheſes, ſeſe viciſſim deſignant, & mutuò producunt; cùm mores ſequantur temperamentum corporis. Verùm inter animantium genera, ex homine longè major ſignorum numerus colligitur; quandoquidem illi habitus ſpectabilior, corpus pluribus actionibus aptius, vultus denique, ubi animus fere inhabitat, mentis affectionibus prope omnibus indicandis eſt habiliſſimus. Hinc ars Phyſiognomoniæ, quæ ſuis ſi circumſcribitur finibus, non incerta adeò ſpernendave; hinc temperamentorum doctrina, quæ bene percepta, ſanandi artis firmiſſimum eſt fundamentum. Iis principiis accuratè inſiſtens, œconomiam animalem utriuſque Sexûs, ſi inveſtigaveris, haud pauca, nec ad praxin inutilia reperies diſcrimina, quorum ſumma ſatis erit hîc attigiſſe.

I I I.

VIRILEM perluſtranti Sexum occurrunt tibi, cutis denſior, durior, hirſuta pilis plurimis, craſſis, ut plurimùm nigrioribus; diſtentæ venæ; quadrati muſculi, tendinibus inſtructi validioribus; craſſiora oſſa, eminentiis aſperiora; artuum firmior compages; oris, totiuſque corporis duriora apparent lineamenta. Contrà mulieribus mollior cutis & candidior; pilus tenuior, rarior & ſplendidior; vix apparent venæ; tenerrimæ adſunt carnes; exiliora & planiora oſſa; craſſiora genua, pedes elegantiores; artuum omnium tractus leviores, magiſque expoliti: ut jam ad virile corpus robur & dignitas, ad muliebre lepos & venuſtas cum quâdam debilitate, pertinere videantur. Membrana deinde cellularis, præcipuè quæ cuti ſubjicitur, viris ſtrictior macriorque, eadem feminis laxa magis & turgens pinguedine, vaſa cutanea comprimit. Hinc illis uberior perſpiratio, his autem parciſſima, ſimul & minùs acris, ut potè leniori temperata oleo; unde halitus puellarum ad ſenilem tardandam ariditatem, (a) maximi fit mo-

(a) Regum lib. III. cap. I.

menti. Hinc etiam leviores jacturas patiens, & excrementis abundans muliebre corpus, longarum inediarum, præ virili, longè frequentiùs (*b*) celebria dedit exempla. Porro thorax amplior in maſculo Sexu [Sect. I.] quàm in feminino, inſigne ponit in œconomiâ utriuſque diſcrimen; cùm pectoris cavitati pulmonis reſpondeat volumen, hic autem præcipuum ſit vitæ organum. Muſculi præthereà viris craſſiores quàm mulieribus, validiorem illis eſſe actionem muſcularem evincunt, aliis ſiquidem paribus, vis muſculorum ex ipſorum mole æſtimanda. Verùm ventriculus, inteſtina, muſculi ſunt; reſpiratio, loquela, &c. fiunt ope muſculorum; adeòque viris ciborum major appetitus, concoctio facilior, vox gravior & fortior, &c. Cor ipſum, animalis machinæ primum mobile, muſculus eſt, quem diverſæ molis eſſe in utroque Sexû, diligentiſſima (*c*) obſervata docuere; proportio enim ponderis cordis (detractâ pinguedine) totius corporis reſpectu minor eſt in animantibus pinguioribus quàm macilentis; at feminæ viris pinguiores : & in univerſum ea proportio major eſt in animantibus maſculis quàm femellis, cicuratis feriſve. Quapropter humorum motus & quæ ex eo pendent ſecretio, excretio, &c. viris validiùs perficiuntur; „ viri mulieribus (*d*) „ pulſum fere habent longè tum majorem, tum vehementiorem, tardiorem ſimul, „ diaſtolis tamen extentioris " : contrà proportio molis hepatis, reſpectu cordis & corporis, major eſt in feminis quàm maribus; augetur ſiquidem jecinoris pondus eâ ratione quâ cordis pondus minuitur & viciſſim : concurrit aliunde textum cellulare plenius in feminis; cùm, ex humorum affinitate, celluloſum ſyſtema hepatiſque volumen, pari ratione, (quæcumque ſit), augeri ſimul minuique videantur. Inde phænomena explicabis; cur ventriculus (*e*) minor mulieribus; cur hepatis affectiones & aqua intercus iis frequentiſſimæ; cur reſpiratio difficilior; cur tandem modica ſitis, & appetitus languidior qui acribus & inſolitis ſit excitandus. Hæc autem confirmant quæ & in brutis tibi notanda veniunt ſexuum diſcrimina; marium ſcilicet carnes duriores, femellarum teneriores, ipſis coquis eſt notiſſimum; tum varias animantium partes, diverſas, pro diverſo Sexu, ad Medicos uſus (*f*) exhibere facultates, Medicorum filii te edocebunt : deinde in omnibus fere animantibus femellas voce tenuiori & acutiori dignoſces, maſculos fortiori, collo inſuper & capite amplioribus; præthereà partibus quas ut arma natura dedit, quales ſunt dentes exerti, cornua, calcaria, &c. iis feminas omnino deſtitui reperies, vel ſi utrique conceſſa Sexui, maribus hæc omnia potiora (*g*) & robuſtiora adeſſe; & ferarum feminas ad homines faciliùs aſſueſcere videbis (*h*) & manſueſieri, certo indicio, quòd ut corpore, ſic animo, maribus ſint molliores. Diſſimilem verò exigebat in corpore feminino temperiem fetûs nutritio; laxatâ nempe ſolidorum compage, minutis inde humorum motu & ſecretionibus, matri arceſſenda erat plethora, quæ porro ad uterum præcipuè ducenda erat. Inde diſpar in utroque Sexu vaſorum apparatus, hìc non prætermittendus. In genere arterioſum ſyſtema laxius eſt feminis quàm maribus, venoſum autem non eâdem proportione (*i*) debilius in illis; venoſum proinde ſyſtema magis repletur maribus, arterioſum feminis; quòd ex arteriis catamenia fluant, lympha in utero fetum nutriens, lac exſudet in mammis. Deinde aortæ deſcendentis truncus, reſpectu aſcendentis, amplior feminis quàm maribus, illiſque magis ad iliacam regionem, utpotè debilior, dilatatur, à quo aliunde ibi majores oriuntur rami & numeroſiores : at feminis venæ majori craſſitie eò ſtrictiores, ac numero pauciores, quò pelvi viciniores ſunt : quapropter copioſo ſemper ſanguine turget uterus, cùm majori ipſi quantitate afferatur per arterias, difficiliùs revehatur per venas. Eò demum ſpectant, vaſorum uteri, inter ſe, cum hæmorrhoïdalibus, iliacis, femoralibus communicatio; valvularum defectus in venis ſanguinem ad perpendiculum reducentibus; arteriarum ſerpentinus ductus, quæ prætereà ore patulo hiant per villos exhalantes uteri, vel in ejuſdem ſinus mucoſos. Ergo in uterinæ plethoræ, quæ neceſſaria fuit, gratiam, partibus abdominalibus major conceſſa fuit laxitas; hæc deinde in univerſum corpus ſimilem induxit diſpoſitionem,

(*b*) Comment. Bonon. Scient. & art. Inſtit. & Acad. Tom. II. part. I. p. 221.

(*c*) Bryan. Robinſon, experim. de animalib. obſerv. 3. 4.

(*d*) Galen. de cauſis pulſuum Lib. III. cap. 2. 4

(*e*) Heiſter. compend. Anatomic. nº. 209.

(*f*) Galen. de ſimplicib. Medicament. Dioſcord. de Mater. Medic. paſſim.

(*g*) Ariſtot. Hiſtor. Animal Lib. IV. capit. ultim.

(*h*) Idem de Phyſiognomon. cap. 5.

(*i*) Clifton Wintringh. apud. Haller. Commentar. Inſtitut. Boerh. nº. 661. n. a.

ne mutatâ nimis, partium inter se convenientiâ, muliebris œconomia læderetur. Excluso fetu, constricto utero, plethoram ad mammas ferri exigebat earum [Sect. I.] usus. Hinc mirus ille uteri & mammarum consensus; quem tamen nec vasorum mammariorum cum epigastricis evidentior in feminis communicatio, nec nervorum commercium, nec utriusque partis liber à compressione situs, vix sufficienter explicant, quamvis ultima ratio probabilior utcumque videatur. Hæc porro ut plurimùm in brutorum femellis conspicua, in muliere tamen conspectiora, dissolvendis satis sunt his quæstionibus; cur minus sanguinis extimis corporis feminarum partibus, interioribus verò magis continetur; cur in quadrupedibus viviparis partes superiores & anteriores maribus validiores & aptiores, feminis (*k*) contrà inferiores posterioresve; cur omnium feminarum mulier sanguine maximè abundat; cur doloribus gravantibus præ viris magis obnoxia; cur illi crassiora femora; cur venæ sectiones & enormes hæmorrhagias absque vitæ, & fere valetudinis periculo, sæpius mulieres patiuntur; cur puellis peculiaris morbus chlorosis: hinc etiam eorum ratio patet quæ in practicis observabis; in universum virilia corpora frequentiùs & vehementiùs acutis morbis corripi deprehendes; feminina chronicis & periodicis ut magis obnoxia videbis, sic celeres morbos mitiores plerumque experiri. Viris magnæ & subitæ valetudinis mutationes magis familiares; sponte siquidem ad athleticam constitutionem vergunt, quæ valde (*l*) lubrica est.

(*k*) Aristot. Histor. Animal. Lib. IV. cap. XI.

(*l*) Hippocrat. Aphor. 3. Sect. I.

I V.

SEXUUM diversa temperies, viriumque vitæ [Sect. III.] inæquale momentum, alia in corporibus circa nutritionem & accretionem fecere discrimina. Jam masculos citiùs in utero coagmentari, triginta scilicet diebus, feminas quadraginta-duobus, quòd ipsis ab initio principiorum diversa vis insit, divus senex (*a*) memoriæ tradidit: ubi verò in lucem editi sunt fetus, puellæ citiùs quàm pueri crescunt, pubescunt, sapiunt; tenera siquidem laxiorque compages, hinc inde tota explicabilis, faciliùs recipit nutrimentum, quod prætereà minùs consumitur, & minori massæ distribuitur. Eadem corporis mollities debitam membris flexibilitatem diutius servat, & senilem quâ tandem obimus, ariditatem moratur. Inde mulieres, si tamen menstruæ cessationis, (quæ plurimas jugulat) periculum vitaverint, viris sunt longæviores; cujus rei veritatem, contra antiquorum sententiam, stabilivit recentiorum (*b*) observatio; inde etiam mulieri, secus ac viro, caput tristi non deturpatur calvitie: senescere autem feminis minùs incommodum, quòd breviori corpore (*c*) sint. Masculis enim statura eminentior, constanti satis lege, quæ etiam in quadrupedibus sanguineis viviparis, fere perpetua est: an quòd debiliori Sexui proceritas eadem ac robusto inutilis, imò gravior? an ita naturæ visum augmento muliebri limites ponere, quò citiùs edendæ proli forent aptiores? quippe iis generandi ad quadragintaquinque, vel ad summum quinquaginta annos cessat habilitas, quæ viris vix agnoscit terminos. Quâ ratione autem accidat staturæ discrimen, illud [ex Sect. III.] mechanicè explicabis. Ossium volumine corporis moles circumscribitur, ut si crescere desinant, jam universi corporis cesset accretio: causa verò in ossium penetralia fluida impellens, vis est cordis: hæc si resistentiis major est, corporis fit augmentum; si æqualis, nutritio; si minor, decrementum: porro proportio molis, & proinde virium cordis, totius corporis respectu, minor est in feminis quàm in viris, cùm aliunde major sit sanguinis movendi quantitas; adeòque citiùs in illis librantur vires cordis & resistentiæ. Deinde ossium præcipuum elementum, terreum illud est, ut demonstrat analysis; particulas autem crassas & terrestres feminarum humoribus pauciori quantitate adesse, evincit virium, per quas fit concoctio minor in ipsis potentia; & si aliquando ex alimentis crassiores extractæ fuerint moleculæ, harum, propter vasculosi systematis inertiam, difficilis ut erit assimilatio, ita citiùs è corpore sub urinarum præsertim formâ secedent; ideò mulieribus urinæ magis quàm viris crassæ & turbulentæ; propterea

(*a*) Idem de Natur. pueri Sect. X. seq. de Genitur. Sect. VI.

(*b*) De Parcieux. Essai sur les probabilités de la durée de la vie humaine.

(*c*) Hippocr. Aphor. 54. Sect. II.

etiam vix unquam podagrâ (*d*) tentatur femineus Sexus; & inter alias rationes, urethræ ſcilicet ampliationem & brevitatem, calculo longè rariùs vexatur qaàm virilis. Hæc confirmant bajulorum & ruſticorum corpora quibus, cùm duros & terreſtres aſſumant cibos & concoquant, oſſa fiunt longè quàm urbanis ampliora. Oſſium igitur in unâquaque dimenſione feminis minuitur volumen, & aliquando numerus, ipſis ſiquidem ultimæ molares dentes ſæpius quàm viris deficere obſervantur. Staturæ muliebri minuendæ prætereà concurrit tunicæ celluloſæ, uteri, mammarumque valde explicabilis fabrica. Quippe accretio, cæteris paribus, ex quantitate liquidi appulſi æſtimanda. Jam verò quòd ſyſtema celluloſum laxius ſit feminis, humorum qui in his lentè moventur, perpetua exinde fit in cellulas derivatio, & affluxus: unde augmentum in latitudinem; adeò ut obeſa corpora macilentis in genere minùs excreſcant in longitudinem. Deinde cùm arteriæ hypogaſtricæ, tum numero, tum diametro, majores ſint feminis quàm viris, & menſes ante finem incrementi plerumque erumpant; liquor vitalis minori copiâ per arteriam cruralem, artus inferiores alluit, qui ideò minùs creſcunt; exemplo fetûs cui minimi ſunt hi ipſi artus, quòd ab arteriis cruralibus deflectens ſanguis ferè totus in umbilicales deferatur; citiſſimum verò incrementum recipiunt, ubi occluſis iiſdem umbilicalibus, crurales debitum accipiunt ſanguinem. Prætereà eodem fere tempore, quo menſtrua mulieribus erumpunt, iiſdem ſoriantur mammæ: porro arteriæ mammariæ præcipuè ex ſubclaviâ & axillari ducunt originem, ut ideò quantitas ſanguinis dilatandis mammis inſerviens, eadem artubus ſubripiatur ſuperioribus. Demum aorta aſcendens denſior & ſtrictior feminis eſt, inferior autem laxa & ampla magis: quapropter ſanguinis copia minor in aſcendentes aortæ ramos advehitur. Reipsâ feminis collum ſubtilius; larynx minor, thyroïdes cartilago, ut tenuior, minùs protuberat; facies anguſtior; cerebrum & caput minora ſunt. Ex prædictis ſequitur, cæteris paribus, eò proceriorem fore mulieribus ſtaturam, quò tardior, pauciorque humorum fiet ad uterum & mammas derivatio: hinc juſtæ & concinnæ corporis magnitudini illæ optimè conſulent, quæ nonniſi poſt debitam accretionem, octodecim ſcilicet vel viginti annos, graviditatis & puerperii adibunt pericula. Muſculos exiliores feminis [Sect. III.] diximus: an quòd minori conſtent fibrarum numero? obſtant ne credamus tum actio muſcularis ſi debilior, attamen æquè varia ac in maribus, imo agilior: tum muſculorum molis, pro diverſo nutritionis ſtatu, in eodem individuo, enormis ſæpius ſpectanda differentia: an potiùs fibræ muſculoſæ tenuiores mulieribus, viris craſſiores? craſſitiem non differre ſuadet Muyſii & Lewenhoekii (*e*) microſcopium, quo in animantium diverſæ molis & ſpeciei, quadrupedum, avium, piſcium, corporibus, ultimæ fibræ longæ, mole vel craſſitudine propemodùm æquales apparent. Omne itaque diſcrimen ex telâ celluloſâ contingere credere eſt, quæ viris denſior & craſſior membranarum ratione, minimè verò cellularum, dum muſculorum faſciculos colligit, & fibras ſingulas comitatur, muſculoſam adauget carnem, roboratque; ſententiam confirmant telæ cellularis uſus & hiſtoria; craſſa ſiquidem & calloſa membris exercitatis, vel robuſtis, eadem debilioribus tenuior eſt & delicatior. Fibræ itaque longæ, æquales in utroque Sexu numero & craſſitie, tunicâ quâ includuntur longè diſpares ſunt. Ex vaginæ denſitate fibroſum ſyſtema viris firmum ac robuſtum redditur: inde ideæ lentiores, ſed tenaces; ſenſus hebetior, at animus conſtans: contrà involucri tenuitas efficit ut feminis fibra imbecillior, nudiorque, ſtimulis internis externiſve moveatur, qui virilem fibram vix poſſent laceſſere; quapropter Sexui muliebri, præ maſculino *irritabilitas* major & *ſenſibilitas*; mobilius inde genus nervoſum, vibrantiores & micantiores oculi, vividiores ideæ, promptior imaginatio, ſenſus acerrimi, major ab externis paſſio, ad convulſiones & lipothymiam proclivitas: proinde ut viros vexat melancholia, ita feminas hyſterica paſſio; quos totâ naturâ differre morbos contra Sydenhamum contendimus. Non obſtare autem laxitati muliebris fibræ ejuſdem *irritabilitatem*, ſuadet convaleſ-

(*d*) Idem. Aphor. 29. Sect. VI.

(*e*) Lewenhoek. Epiſt. Phyſiol. paſſim. Muyſius de carne Muſculos, p, 426.

centium & phthificorum exemplum, quibus dum vis mufcularis minima eft, fenfus adeft exquifitiffimus, adeò ut ingenii acumen, & corporis robur inversâ ratione crefcere ac decrefcere videantur.

V.

PROPOSITA porro [Sect. III. & IV.] Sexuum difcrimina à folâ pendere confuetudine & educatione, multi exiftimant: molliori quidem vitâ otiosâque foveri *femineitatem*, durâ autem & exercitatâ virilitatem augeri non inficias ibis; attamen in his agnofcere debes naturæ inftitutum. Jam enim in omnibus locis temporibufque conftans utriufque Sexûs longè difpar educatio, generaliffimam fupponit in humanâ fpecie confuetudinem, quæ probè intellecta ad hominum originem te reducet, adeòque ad ipfammet naturam: nec te movebunt Amazonidum raræ & incertæ hiftoriæ, præfertim cùm earum, fi unquam fuerint cœtus, omnino viris caruiffe, nondum apud (*a*) eruditos conftiterit. Viros deinde afpice urbanos, otiofos, ut ab exercitatiffimis mulieribus rufticis adhuc diffimiles, univerfo corporis habitu fexum exhibent virilem! Demum in brutis fimilia plus minufve, præfertim in viviparis, tibi occurrunt difcrimina, quibus tamen eadem vivendi norma, eadem exercitii videtur ratio. An fexuum difcrepantia [præter Sect. I.] à femine, quod in mafculis vividius, & certè copiofius (magis enim coitû debilitantur quàm feminæ) dum perpetuò reforbetur, & humoribus permifcetur, phænomena relata [Sect. III. & IV.] producit? Reverà cùm formatur femen, erumpere barbam, mutari vocem ex acutâ in graviorem & afperiorem, roborari juvenes, mariumque carnes nefcio quid fpirare virofum, omnibus notum eft: præterea eunuchis, fi puerili ætate caftrentur, (*b*) vox acuta remanet, neque oriuntur pili, qui nobis natis pofteà provenire confuevere, calvities & podagra non accedunt, nec (*c*) latæ venæ funt, nec fanguis floridus, & arteriæ parum & imbecilliùs pulfant; certo argumento totum corpus à teftibus alterari. Si tamen caftratorum corpora attentè perluftres, non omnino, præfertim magnitudinis ratione, feminina reperies, fed mediam, ut ita dicam, inter Sexum utrumque fervare proportionem. Quid fi ante feminis formationem pueri, imo ante ortum fetus, Sexum fuum indicant? quippe mares citiùs, frequentiùs, validiùfque in utero (*d*) moventur; ergaftula folvere maturiùs geftiunt: ut inde mares, potiùs quàm feminas, oblæfos mutilofve, in genere hominum nafci (*e*) obfervatum fit: præterea mulier fi marem concepit, benè colorata eft; fi verò feminam, (*f*) fæpius decolor, infirmiorifque valetudinis: fetus mares in dextris, utpotè validioribus partibus, feminas in uteri finiftris (*g*) ut plurimùm geri: illos crefcente & vigente lunâ fæpius, has potiùs decrefcente nafci; quòd conceptio & partus, fimilibus refpondeant lunæ periodis, vulgaris, parum adhuc liquida, percrebuit opinio. Si verò hæc omnia cum feminis hiftoriâ & ufu probè conferas, & fimul attendas, adolefcentes inter fe, vel fenes cum juvenculis, fi rem habent, potiffimùm generare femellas, ætate confiftentes mafculos: quæ fpontè concipere nequeunt mulieres, eas fi artis auxilio conceperint, feminam magnâ ex parte parere (*h*) potiùs quàm marem: in humanâ fpecie prolem geminam fimilis Sexûs frequentiùs edi quàm diffimilis; & paucos geminos fervari (*i*) fi alter mas fit, alter femina: auftrinis flantibus ventis feminas in brutis, aquiloniis autem mares (*l*) potiùs concipi: in hifce feptentrionalibus plagis, quippe humana gens robuftior eft, pueros nafci, qui puellarum nafcentium numerum fere quadragefimâ parte fuperent, quod certiffimis obfervatis conftitit: contrà in meridionalibus, ut viatores narrant, femininos fetus, mafculinis frequentiores effe: ex his omnibus non abfurdum adeò confequetur, illud veteris fapientiæ (*m*) effatum, quod jam in quadrupedibus fingulâ vice feturam unam edentibus (*n*) experientiâ confirmatum eft; poffe dari fcilicet, humano generi utiliffimam artem, quâ mares feminæve, ad arbitrium generentur. Quòd autem inftitutis femel Sexibus, infigni robore alterutrum potiri neceffe fuerit, indicant plurima vitæ munia quæ nonnifi fummis membrorum viribus poffunt adimpleri; corporis verò fortitudinem mari-

(*a*) P. Potit, Med. de Amazonib. differt. Amftel 1687. in-12.

(*b*) Ariftot. Hiftor. Animal. Lib. IX. Artic. 230.

(*c*) Galen. de Semine Lib. I. cap 15.

(*d*) Hippoc. de Nat. puer. Sect. XX.

(*e*) Edoard. Wotton Oxonienf. de different. Animal. Lib. 11. cap. 64. Paris 1552.

(*f*) Hippoc. Aphor. 42. Sect. V.

(*g*) Ibid. Aphor. 48.

(*h*) Arift. ibid. Lib. VII. cap. 6.

(*i*) Idem, Probl. Sect. X. Probl. 30.

(*l*) Idem de Generat. Animal. Lib. IV. cap. 2.

(*m*) Hippoc. de Diæta Sect. XX. feq.

(*n*) Advis pour éléver des Chevaux, &c. par Querbrat, Calloet, Paris 1666. in-4°.

bus, non verò feminis concedendam fuisse ex se patet. Ex naturali enim mentis ad illa [Sect. II.] propensione ad quæ exequenda corpus est optimè dispositum; mulieres si iis artus torosi lateraque firma fuissent, duris jam gauderent exercitiis : inde catameniorum quibus stare videtur fecunditas, facilis cessatio, fetûs intra & extra uterum difficilior nutritio, effluxus & abortus frequentissimi; prolis educandæ, quæ vitæ otium exposcit, neglectior cura : sic vano generationis toto opere futuro, nisi Sexus prolem edens, nutriens, & educans idem fuisset. Prætereà ex eo quòd mollities & teneritudo corpori muliebri contigerit, pulchritudini via sternitur; puerorum exemplo, qui ideò formosi, quòd mollior sit & delicatior habitudo corporis. Hinc enim tunica cellularis tenuiori distenditur oleo, vacua opplentur interstitia, nitidior cutis, lenis humorum indoles & placidus motus, vasorumque minimorum repletio. Cessantibus menstruis, formæ venustas mulieribus, ut plurimùm, immutatur; viris ut ad generandum habilitas sic & dignitas servatur diutius. Viden sapientissimam quam Sexibus fecit DEUS bonorum partitionem! Si utrinque virium corporis æqualitas; ex dominationis affectatione discordiæ vix placabiles: si ambobus par debilitas, similisque formæ pulchritudo; jam imbecilliores fuissent hominum cœtus, quos aliunde, firmissimum humanæ societatis vinculum, amor non conjunxisset: sin autem corporis robur & forma ad unum simul pertinerent; alterum vilem fore, infelicemque agere vitam necesse esset: cùm verò alteri fortitudo, imbecillitas alteri cum venustate tribuitur; res ex æquo partita est : » societas nonnisi ex dissimilibus atque inæqualibus (o) constare potest, » quos tamen oportet exæquari «. Quòd demùm mulierum fibris major insit sensibilitas, haud leve commodum est: liberorum siquidem prima educatio ad commiserationem & charitatem proniores exposcit animos; hinc in omni genere animalium in educandâ sobole femina mare magis sollicita est: rei deinde domesticæ, vitæque privatæ tædiosa ut est uniformitas, paucitatem objectorum sensus acutior utilissimè compensat : prætereà cùm graviditatis ærumnas, partûsque pericula, pessimam adeò conjugii partem, feminæ sortitæ sint; eas spontè faciliùs sese irretire amoribus optimum est. Inde fluunt variæ dotes & propensiones cujusque Sexûs propriæ; ruunt autem de alterutrius excellentiâ vanæ quæstiones: neuter perfectus, quòd ex utroque tantùm amussitatum sit opus : si ex solis mulieribus constaret societas, verendum ne harum eximiæ dotes, verecundia, commiseratio, pietas, &c. ad vitia usque progrederentur : si ex solis viris, propinquæ adsunt melancholia, ferè barbaries, ac ferocitas : at dum communem ineunt consociationem mutuò sese temperant Sexus; affectiones cuique propriæ, rariùs à certo discedunt medio quo constat ordo; naturæque systema omni puncto absolvitur. Phænomena, reique ipsius institutio hanc proinde adducunt conclusionem.

(o) Aristot. Moral. Lib. V. cap. 8.

Ergo præter genitalia Sexus inter se discrepant.

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI,

M. Alexander-Dionysius Dienert.	*M. Claudius-Franciscus Grandclas, Stanislai Poloniarum Regis, Lotharingiæ & Barræ Ducis Consiliarius & Medicus.*	*M. Gedeon de Rabours.*
M. Carolus Geille de Saint Leger.	*M. Joannes Franciscus Clemens Morand, Regiæ Societatis Lugdunensis Socius.*	*M. Laurentius Ferret.*
M. Jacobus-Ludovicus Alleaume.	*M. Benjamin Ludovicus Lucas de Laurembert.*	*M. Joannes-Jacobus Belleteste.*

Proponebat Parisiis EDMUNDUS-THOMAS MOREAU, Senonensis saluberrimæ Facultatis Medicinæ Parisiensis Baccalaureus, A. R. S. H. 1750.

A SEXTA AD MERIDIEM.

Typis QUILLAU, Universitatis & Facultatis Medicinæ Typographi, 1750.